

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI, CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ "ISTORIE, CIVILIZAȚIE, CULTURĂ"

Rezumatul tezei de doctorat

CONSTRUCȚII PATRONATE DE FAMILIA WESSELÉNYI ÎN SECOLELE XVIII–XX.

Conducător științific:

Prof. univ. dr. Rűsz-Fogarasi Enikő

Doctorand:

Erdei (căs. Lukács-Erdei) Ibolya

Cluj-Napoca

2024

Cuprins

Introducere	8
I. Date privind genealogia familiei Wesselényi	17
I.a. Membrii constructori ai familiei Wesselényi	21
I.a.1. Wesselényi István (1674–1734)	21
I.a.2. Daniel Polyxena (1720–1775)	25
I.a.3. id. Wesselényi Miklós (1750–1809)	28
I.a.4. Cserei Ilona (1754–1831)	32
I.a.5. ifj. Wesselényi Miklós (1796–1850)	35
I.a.5.1. Kelemen Benjámin (1792–1885)	40
I.a.6. Wesselényi Kata (1735–1788)	41
I.b. Blazonul familiei	42
 II. Castele din Regatul Ungariei și Transilvania. De la baroc și până la epoca istorismului	45
II.a. Caracteristici ale arhitecturii baroce a castelelor din Regatul Ungariei	46
II.b. Comanditari, proiectanți, meșteri	51
II.c. Planimetrie și compartimentarea spațiului	54
II.d. Interioare	56
II.e. Castele baroce transilvane	
61	
II.f. Castele maghiare și transilvane din epoca clasicismului și istorismului	66
III. Parcurile castelelor	70
III.a. Grădina barocă	70

III.b. Parcurile castelelor în secolele XIX–XX.	74
III.c. Parcuri transilvane	77
IV. Construcțiile ramurii familiei din Jibou – Castelul baroc din Jibou	84
IV.a. Date istorice – Jibou	84
IV.b. Istoricul moșiei	87
IV.c. Istoricul construcțiilor castelului	88
IV.c.1. Conacul	88
IV.c.2. Prima etapă de construcție a castelului	93
IV.c.3. A doua etapă de construcție a castelului	98
IV.c.4. Activitatea lui Joseph Bittheuser la Jibou	102
IV.c.5. Proiectarea interioarelor	110
IV.c.6. Decorațiunile pictate lui Franz Neuhauser	114
IV.c.7. Finalizarea lucrărilor de construcție	121
IV.c.8. Modificările ulterioare	123
IV.d. Descrierea castelului	132
IV.d.1. Planul castelului	132
IV.d.2. Descrierea exterioarelor	133
IV.d.3. Descrierea interioarelor	136
IV.e. Parcul castelului din Jibou	138
IV.f. Mausoleul familial	152
IV.f. Anexe	159
V.A Castelul din Comlod	163
V.a. Date istorice	163
V.b. Descrierea castelului	168

V.c. Decorațiuni sculpturale	172
VI. Conacul din Chiochiș	179
VI.a. Date istorice	179
VI.b. Istoricul construcțiilor conacului	181
VI.c. Descrierea clădirii	184
VII. Castelul din Obreja	186
VII.a. Date istorice	186
VII.b. Descrierea castelului	188
VIII. Castelul Wesselényi-Béldi din Jibou	190
VIII.a. Date istorice	190
VIII.b. Istoricul construcțiilor	191
VIII.c. Descrierea castelului	194
VIII.c.1. Planul parterului	194
VIII.c.2. Exterioare	195
VIII.c.3. Interioare	196
VIII. d. Parcul castelului	197
IX. Construcțiile ramurii familiei din Hodod – Castelul baroc din Hodod	200
IX.a. Date istorice	200
IX.b. Istoricul construcțiilor	203
IX.b.1. Prima etapă de construcție a castelului	203
IX.b.2. Joseph Litzmann	206
IX.b.3. A doua etapă de construcție a castelului	208
IX.b.4. Activitatea lui Gindtner Ferenc	208
IX.b.5. Activitatea lui Soldati Antal	210

IX.b.6. Activitatea lui Josef Leder în oglinda comenzilor lui Wesselényi Ferenc	212
IX.c. Tâmplari, lăcătuși, geamgiuri	216
IX.d. Descrierea castelului	220
IX.d.1. Exterioare	221
IX.d.2. Interioare	223
IX.e. Anexe	225
X. A hadadi Wesselényi-Degenfeld kastély	227
X.a. Date istorice și istoricul construcțiilor	227
X. b. Descrierea castelului	239
X.b.1. Exterioare	239
X.b.2. Interioare	243
XI. Castelul Wesselényi-Bethlen din Dragu	246
XI.a. Date istorice	246
XI.b. Istoricul construcțiilor	249
XI.c. Descrierea castelului	252
Concluzii	255
Bibliografie și surse documentare	261
Anexe	282
Lista izvoarelor și ilustrațiilor	282
Lista hărților	290
Izvoare și ilustrații	292
Hărți	342

Cuvinte cheie: castele, arhitectură, Wesselényi, baroc, istorism, Zsibó, nobilime, reprezentare, decorațiuni interioare, grădini istorice

Sub titlul *Construcții patronate de familia Wesselényi în secolele XVIII-XX*, am încercat să realizăm o lucrare amplă și complexă al clădirilor familiei Wesselényi, acoperind diversele aspecte legate de acestea. Rolul jucat de familia Wesselényi în istoria Transilvaniei și al Ungariei este acum bine cunoscut și recunoscut, însă construcțiile patronate de familie, rolul lor de comanditari în arhitectură au făcut până acum mai puțin obiectul cercetării academice decât realizările lor politice. Teza noastră este o lucrare care umple un gol, deoarece au existat studii de caz și monografii privind castelele construite de familie, dar prezentarea acestora în contextul unei cercetări cuprinzătoare și analiza lor în funcție de diverse aspecte poate fi considerată o inovație. Scopul nostru în redactarea acestei teze a fost acela de a încerca să schițăm o imagine cuprinzătoare a clădirilor aristocratice și a culturii castelelor familiei Wesselényi pe baza unei cercetări sistematice. În teza noastră, termenul „construcție” este folosit în primul rând pentru a ne referi la construirea castelelor și la dezvoltarea ansamblurilor aparținând castelelor, dar acolo unde am avut date, am încercat, de asemenea, să reconstruim și să prezentăm grădinile castelelor, deoarece din punct de vedere al istoriei artei, al istoriei sociale sau al istoriei culturale, acestea fac parte din ansamblu și pot fi înțelese doar împreună cu castelul. În lucrare am încercat să răspundem la întrebări precum: De ce construiesc? Cum construiesc? De ce construiesc în acest fel? Care dintre ramurile familiei construiește mai mult? De ce? Clădirile, în special reședințele sau castelele, pun în lumină nevoile de reprezentare și bogăția familiei studiate și, în general, arată importanța familiei în lumina clădirilor sale. În lumina acestor date, devine evident cât de mult dorea familia să fie văzută, să iasă în evidență, întrucât putem trata clădirile ca pe o formă de afișare, de dorință de a ieși în evidență, de dorință de a fi văzut. Cât de mult a investit o familie în castelul său depășește aspectele legate de locuință și confort, care ar fi putut fi realizate cu investiții mult mai mici. Construirea unei reședințe și investiția de timp și bani în aceasta reprezintă de fapt un mijloc de reprezentare, un mod de a arăta și de a expune familia și rolul acesteia. Toate aceste aspecte sunt aduse la un punct fascinant în cazul clădirilor Wesselényi.

Deși nu ne-am planificat de la început în mod special să efectuăm cercetări genealogice, până la urmă am fost obligați să o facem, deoarece lucrările de construcție pot fi

examine, explicate și interpretate doar în lumina acestor date, integrate într-un cadru biografic și de istorie familială. Acesta este motivul pentru care am inclus și o secțiune privind membrii familiei care au „comandat și construit” castelele, în care am dorit să creionăm o imagine cât mai colorată și detaliată a membrilor familiei care au fost implicați în construcția rezidențelor aristocratice, pentru a contura și justifica mentalitatea, ideile și așteptările acestora și modul în care acestea au influențat proiectarea clădirilor.

Analizând construcția și arhitectura castelelor, cercetătorul își dă seama că în cazul cercetărilor privind reședințele aristocratice este vorba despre mult mai mult, decât despre istorie arhitecturală. Istoria construcției de castele combină istoria mentalităților și a culturii, moda vremii, situația politică, provocările, ideile și cultura clientului. Termenul „castel” se referă la un strat social specific, la o formă caracteristică de proprietate funciară și la un mod de viață exigent, care se schimbă și se adaptează constant în timp¹ și care este „istoria însăși”.² Construcția castelelor a înflorit din Evul Mediu până în anii de după Primul Război Mondial, fiind cel mai important gen arhitectural alături de arhitectura ecleziastică.³ După Primul Război Mondial, între cele două războaie mondiale, transformările sociale și consecințele economice grave ale Tratatului de la Trianon, au făcut ca comenzile de acest tip să devină rare, iar după aceea, aproape că nu s-au mai construit deloc castele. Un castel înseamnă mult mai mult decât un grup de clădiri. Ca reședință rurală, era acropola artei și al culturii, care combina arhitectura, artele plastice, arhitectura grădinilor, biblioteci aristocratice, grădini aristocratice extinse și un loc pentru o clasă socială care era privilegiată printre alte categorii. În toate cazurile, castelul dezvăluie, de asemenea, gusturile comanditarului, al proprietarului, deoarece, pe lângă arhitectura exterioară, interiorul era cel mai reprezentativ pentru stilul respectiv, reflectat în amenajări, mobilier și ornamente. În același timp, era și locul perfect pentru reprezentare, unde puteau fi expuse cele mai excepționale ornamente și portrete de familie, iar în castelul din Jibou al familiei Wesselényi, pe pereți erau agățate chiar și genealogiile unora dintre caii de ai rasă.

În secțiunea referitoare la arhitectura castrelor în general, am încercat să creionăm un tablou unitar al reședințelor nobilimii, unde a trebuit să ajungem la concluzia că cele transilvănene rămân în urmă ca mărime și calitate chiar și în comparație cu omologii lor din

¹ Kovács András: „A kastély már maga a történelem”, in Bordás Beáta: *Erdélyi kastélyépítészet a historizmus korában (1840–1914)*, Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 2016, 7.

² Biró József: *Erdélyi kastélyok*. 1943, eseu <http://mek.niif.hu/04900/04920/html/mhodonerdely0058.html>

³ Bordás Beáta: *Erdélyi kastélyépítészet a historizmus korában (1840–1914)*. *Az egykori Kolozs, Torda-Aranyos és Alsó-Fehér vármegyék kastélyai*. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 2016, 8.

Ungaria, ca să nu mai vorbim de clădirile similare din vest. În general, scopul era de a urma modelul maghiar, occidental, sau de a imita clădiri care fuseseră văzute și apreciate în altă parte, dar care după realizare vor avea totuși un caracter provincial distinct.

În această teză nu ne-am axat doar pe o singură perioadă istorică sau pe un singur stil arhitectural. De la baroc la istoricism, de la Art Deco la castelele construite în al treilea deceniu al secolului XX au făcut tema prezentării cercetări. Acest lucru explică intervalul larg de timp - din prima jumătate a anilor 1700 până în prima jumătate a secolului XX - în care am studiat clădirile reprezentative. Din punct de vedere al istoriei arhitecturale, culturale și artistice, au fost studiate opt complexe de castele, dintre care patru poartă caracteristicile stilistice ale barocului și patru sunt istoriciste, deși ultimul se încadrează în afara perioadei istoriciste definite de József Sisa, care s-a încheiat după periodizarea stilului de către academician, în 1914.⁴ Cu toate acestea, caracteristicile sale stilistice eclectice și neo-renascentiste ne-au determinat să îl clasificăm drept o clădire istoricistă. Prin urmare, castelele discutate și cercetate în ordinea în care apar în această teză sunt: castelul baroc din Jibou, castelul din Comlod, castelul din Chiochiș, castelul din Obreja, castelul Wesselényi-Béldi din Jibou, castelul baroc din Hodod, castelul Wesselényi-Degenfeled din Hodod și castelul din Dragu. În ceea ce privește localizarea lor geografică, ar trebui să le căutăm în zonele actualelor județe Satu Mare, Sălaj, Bistrița-Năsăud și Alba. Familia a deținut o serie de case orășenești atât în Cluj-Napoca, cât și în Zalău. Volumul și complexitatea subiectului depășesc cadrul acestei teze și, prin urmare, acestea nu fac obiectul cercetării noastre doctorale.

În structura lucrării, am încercat să stabilim o ordine cronologică logică în succesiunea construcțiilor de castele, discutând în același timp separat construcțiile ramurii familiale din Jibou de cele ale ramurii din Hodod. Prin urmare, coloana vertebrală a lucrării este reprezentată de capitolele referitoare la castele, dar acestea sunt precedate de o secțiune referitoare la istoria familiei și la acei membrii ai familiei care s-au recamarcat prin rolul de comanditari de construcții de castele. De asemenea, a fost inclusă o secțiune privind construcția castelelor în general, care facilitează plasarea castelelor Wesselényi în timp, spațiu și stil. S-a considerat important să se consacre un capitol separat unei secțiuni generale privind construcția grădinilor, deoarece grădinile castelelor Wesselényi fac parte integrantă din arta grădinilor transilvănene. Un capitol separat a fost dedicat fiecăreia dintre cele opt

⁴ Sisa József: *Kastélyépítészet és kastélykultúra Magyarországon. A historizmus kora*. Vince Kiadó Budapest, 2007, 9.

reședințe cercetate și, acolo unde a fost posibil, ne-am bazat analiza pe aceleași subcapitole. În fiecare caz am încercat să schițăm istoria domeniului, iar în cazul istoriei clădirilor am încercat să completăm informațiile disponibile în literatura de specialitate cu noi informații de arhivă. Descrierile stilistice minuțioase ale clădirilor au fost justificate în special de faptul că nu una dintre ele se află astăzi în ruine, astfel încât să putem înregistra condițiile existente în prezent și, din acest motiv, am înregistrat și textul inscripțiilor de pe clădiri. Acolo unde starea clădirii a permis acest lucru, am descris și interioarele și alte aspecte ale culturii castelului, iar acolo unde am avut datele necesare, am descris și grădina.

Analizând numărul castelelor studiate, putem vedea că cinci castele cercetate au fost construite de ramura familială din Jibou și trei de ramura din Hodod. Acest lucru dezvăluie, de asemenea, un răspuns la întrebarea pusă la debutul cercetării: care ramură a familiei a comandat mai multe clădiri? Răspunsul la această întrebare este clar ramura din Jibou. Dacă luăm în considerare prezența și importanța publică și politică a reprezentanților celor două ramuri, răspunsul este, de asemenea, ramura din Jibou, fapt prin care explicăm și de ce această ramură a investit mai mult în construcții. Să vedem cine a construit castelele ramurii din Jibou: primul conac din Jibou a fost construit de diaristul István Wesselényi (1674-1734) și restaurat de fiul său cu același nume și de soția acestuia, Daniel Polixéna (1720-1775). Castelul din Comlod a fost comandat de István Wesselényi (1708-1758) și Daniel Polixéna, conacul din Chiochiș a fost construit de Daniel Polixéna după moartea soțului ei, castelul baroc din Jibou a fost construit de Miklós Wesselényi (1750-1809) și Ilona Cserei (1754-1831), apoi fiul lor Miklós Wesselényi Jr. (1796-1850) au comandat și realizat reconstruirea castelului, castelul din Obreja a fost construit de Miklós Wesselényi (1869-1921) (IV.) nepotul lui Wesselényi Miklós (II.), iar castelul Wesselényi-Béldi din Jibou a fost, de asemenea, construit de nepoata reformatorului, Pálma Wesselényi (1881-1958) și de soțul acesteia, Kálmán Béldi (1882-1946). Analizând lista cu numele constructorilor-comanditarilor este izbitoare, deoarece include numele acelor membrii pe care și cercetarea istorică le consideră ca fiind reprezentanții cei mai faimoși ai neamului Wesselényi. Prin urmare, se poate concluziona că membrii familiei, care erau foarte educați și aveau și cariere politice, erau constructorii castelelor. Motivul construirii unei reședințe este de cele mai multe ori căsătoria, punând mare accent prin arhitectura clădirilor pe reprezentare, pe etalare, pe ieșirea din evidență. Cea mai prolifică perioadă pentru construcția de castele a fost, fără îndoială, cea a lui Daniel Polixéna. Femeie cu o cultură de neegalat și de o voință puternică, pentru care curtea mătușii sale Sofia Daniel și curtea guvernatorului János Haller din Deva

erau un model de urmat în ceea ce privește viața de curte și construcțiile, ea a lăsat o moștenire care este încă demnă de recunoaștere, dacă luăm în considerare programul iconografic interesant al castelului din Comlod, reflectat în reliefurile de pe fațada principală. Spiritul medieval al lui Miklós Wesselényi senior și fantezia sa grandioasă, au dat naștere celui mai mare complex de clădiri baroce din Transilvania, castelului baroc din Jibou, ce este impresionant nu numai astăzi, ci și în secolul al XIX-lea. Această clădire uriașă poate fi considerată, fără îndoială, o intenție de reprezentare al comanditarului, reflectând trecutul, prezentul, rolul politic și puterea familiei. Lucrările de modernizare efectuate sub conducerea lui Miklós Wesselényi II. au fost nu doar un mijloc de reprezentare, ci și un mijloc de rentabilitate, un domeniu, o moșie inovatoare în condițiile secolului al XIX-lea și constau în transformarea centrului domeniului în spiritul reformismului liberal. Construcția castelului din Obreja ca reședință de vară în primii ani ai secolului al XX-lea a fost un simbol al importanței și supraviețuirii familiei. Construcția castelului Wesselényi-Béldi din Jibou, într-un moment în care arhitectura castelelor era definitiv eclipsată, reflectă puterea economică și rolul încă considerabil al familiilor Wesselényi și Béldi, precum și dorința lor de reprezentare.

Dacă examinăm și rezumăm noile informații descoperite pentru fiecare clădire în parte, putem spune că am reușit să completăm materialul existent pentru toate castelele cu date relevante și importante. Și în cazul castelului baroc din Jibou am descoperit o serie de date noi și valoroase, deși, după ce am cercetat o parte considerabilă a arhivelor de familie, putem afirma aproape cu certitudine că moștenirea documentară păstrată în Arhivele clujene nu conține date clare despre construcția acestuia. La această concluzie a ajuns pentru prima dată Lajos Kelemen, care a organizat documentele după ce arhivele de familie au fost mutate la Cluj-Napoca. Kelemen explică lipsa acestor surse primare prin dubla distrugere a arhivelor familiei.⁵ Prin urmare, sarcina cercetătorului este mult mai dificilă, deoarece trebuie să adune laolaltă relatări aparent nesemnificative și chiar și cele mai mici referiri la lucrările de construcție, pentru a transforma aceste mici date într-un text util și semnificativ științific. Deși nu s-au păstrat planuri sau contracte cu diverși arhitecți, istoria construcției și amenajării castelului din Jibou a fost reconstruită. O mai bună înțelegere a contribuției și activității lui Joseph Bittheuser ne-ar putea apropia chiar de potențialul arhitect proiectant al clădirii. Considerăm importantă identificarea celor mai importante decorațiuni interioare ale castelului, peisajele pictate de Franz Neuhauser, păstrate astăzi în Muzeul Județean de Istorie

⁵ Kelemen Lajos: *Művészettörténeti tanulmányok*, Bukarest, 1977, 108.

din Zalău, și am încercat nu numai să delimităm tema acestora, ci să le și analizăm din punct de vedere al istoriei artei. De asemenea, am reușit să aducem noi date cu privire la succesiunea și metoda lucrărilor de construcție efectuate în timpul Ilonei Cserei și să determinăm sursa exactă a tapeturilor și al textilelor folosite pentru tapițarea mobilierului. Studiul perioadei lui Miklós Wesselényi II. a rezultate, de asemenea, date considerabile pentru clădire: s-a constatat că fațada neoclasică a pavilioanelor rămase după demolarea zidului sudic a fost proiectată chiar de proprietar, dar știm, de asemenea, că a efectuat modificări majore la interiorul castelului, al cărui mobilier și interioarele camerelor pot fi reconstituite din inventarul castelului din 1836-1837. Dar multe date valoroase au ieșit la iveală din această perioadă și în legătură cu amenajarea grădinii. Aproape tot ce știam despre grădina castelului, era ceea ce Kazinczy a notat în descrierea sa cu ocazia vizitei sale la Jibou la începutul secolului al XIX-lea. Prin comparație, am reușit să aflăm nu numai tipurile și originile pietrelor ornamentale din grota grădinii, ci și planul grădinii de vânătoare, transformarea elementelor baroce într-o grădină englezească, varietatea plantelor ornamentale cultivate și un element de grădină probabil neexecutat, un proiect pentru o glorieta. Evoluția mausoleului familiei și planurile pentru reconstrucția acestuia sunt, de asemenea, incluse într-un capitol separat al tezei. Trebuie menționate în special planurile elaborate de transformare a criptei, explicațiile teoretice foarte interesante ale desenelor, furnizate de autorii ideilor de reconstrucție. Trebuie subliniat rolul lui Ferenc Kazinczy, un prieten al familiei, căruia baroneasa văduvă și fiul ei, i-au cerut să elaboreze un proiect pentru un nou mausoleu. Dar la fel de interesantă și de înaltă calitate este și viziunea lui Farkas Cserei, un om de o erudiție extraordinară, pentru un nou loc de veci.

În cazul castelului din Comlod, avem încă o sursă care dovedește că această clădire a fost precedată de un conac și posibil putem afirma și faptul că amenajarea castelului din Hodod a influențat ideea proiectării planului din Comlod. Am putut reconstitui de asemenea și camerele conacului din Chiochiș pe baza inventarului pe care l-am găsit, datând de la începutul secolului al XIX-lea. S-a dovedit că moșia Obreja nu a fost moștenită, ci cumpărată de cei doi fii ai reformatorului Wesselényi, Miklós și Béla, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Cel mai semnificativ rezultat al cercetării castelului Béldi-Wesselényi din Jibou, este că, am reușit să contestăm și să contrazicem datele existente în literatura de specialitate, identificând nu numai arhitectul proiectant ci și anul construcțiilor.

Din castelele ramurii familiei din Hodod au fost examinate alte trei clădiri: castelul baroc din Hodod, castelul Wesselényi-Bethlen din Dragu și castelul Wesselényi-Degenfeld

din Hodod. Toate acestea pot fi clasificate drept castele de mici dimensiuni, dar își păstrează totuși importanța din punct de vedere arhitectural, cultural și al istoriei artei. Cele trei castele sunt, în esență, reședințele nepoților lui Ferenc Wesselényi (1705-1770), fondatorul ramurii din Hodod, dintre care József (1769-1826), István (1770-1840) și Farkas au urmat o carieră politică. Cel mai tânăr, Farkas, în calitate de comite de Szolnok central, a moștenit castelul baroc finalizat în timpul tatălui său. István este constructorul castelului din Dragu, în timp ce József a transformat hanul din localitate în propriul său castel. Și în cazul lor, putem observa că motivul creării castelelor sunt întotdeauna căsătoriile, iar în modul în care sunt construite putem recunoaște și intenția de a se etala, de a reprezenta. Sursele de arhivă ale clădirilor acestei ramuri familiale, cu excepția castelului baroc din Hodod, sunt cel puțin la fel de incomplete ca cele ale ramurii din Jibou. Cu toate acestea, istoria construcției castelului baroc Hodod a fost completată și cu date despre arhitecții Josef Litzmann și Antal Soldati, puțin cunoscuți literaturii de specialitate. Au apărut detalii interesante despre istoria construcției castelului Wesselényi-Degenfeld din Hodod și a impunătoarei sale grădini, ale cărei elemente arhitecturale exterioare conțin, de asemenea, multe detalii interesante. S-au aflat mai multe despre achiziționarea și punerea în funcțiune a echipamentelor din Dragu. Lista ar putea continua, desigur, dar cele de mai sus arată că cercetarea a produs rezultate semnificative, care ne-au apropiat de dezvelirea culturii construcțiilor de castele a familiei Wesselényi de Hodod.

Cercetările ne-au arătat dificultățile și sacrificiile implicate de construirea unui castel. Numeroasele surse și corespondența pe care le-am cercetat ne confirmă toate că, în peisajul transilvănean, angajarea unui arhitect de încredere, bine pregătit, era o sarcină aproape imposibilă. Acesta este motivul pentru care la Hodod nu a adus meșteri din Cluj-Napoca, ci din Debrețin și din regiunea Satu Mare. O altă explicație este că aceste așezări erau mai apropiate geografic una de cealaltă și poate că profesioniștii nu erau atât de ocupați și de scumpi în acea parte a țării cum erau în Cluj-Napoca, unde cererea depășea oferta. Presupunerea noastră poate fi confirmată de proiectarea și construcția celei de al doilea clădiri din Hodod, care a fost construită exclusiv de meșteșugari din Carei, de la tâmplari și până la lăcătuși. Conform scrisorilor trimise de Miklós Wesselényi senior contelui Antal Károlyi și de Ilona Cserei secretarului moșiei, Vajna Antal, se pare că era imposibil să se găsească un topograf sau un arhitect bun, precum și tâmplari sau alți specialiști de încredere. Acesta este motivul pentru care au apelat la arhitectul familiei Károlyi din Carei, Joseph Bittheuser. Dar, în ciuda tuturor dificultăților, trebuiau să construiască. Familia Wesselényi,

dar nu numai, a construit castele noi cel mai adesea pentru căsătorii sau le-a restaurat pe cele vechi. Nevoia de a construi castele și reședințe moderne poate fi legată și de reprezentarea nobiliară. Familia, care juca un rol-cheie în viața politică și culturală, nu putea locui într-un conac de mână a doua sau a treia; reședința trebuia să reflecte nobilimea și pe proprietar. Adesea, viziunea noului castel era peste posibilitățile financiare ale clientului sau grandoarea în detrimentul confortului. În cazul castelului baroc din Hodod, designul clădirii cu mai multe etaje este executat ca un parter. În cazul castelului baroc din Jibou, interpretarea medievală a tipului de castel din regiunea Pesta făcea clădirea imensă să devină incomodă.

Reprezentarea a jucat, de asemenea, un rol important în mobilierul și amenajarea interioarelor precum și în decorarea pereților. Dacă ne gândim doar la pânzele comandate lui Neuhauser, care, pe lângă reprezentări ale naturii, conțineau și scene de vânatoare ale lui Wesselényi Miklós senior, putem observa dorința comanditarului de a se arăta, dar numeroasele portrete care alcătuiau galeria portretelor de familie, multitudinea de arme conform inventarului din 1836, genealogia cailor de curse expuși confirmă același lucru. Nu mai puțină importanță a fost acordată întreținerii bibliotecilor castelului. Două inventare de bibliotecă au fost găsite în timpul cercetărilor noastre. Catalogul cărților a arătat o gamă largă de interese și de erudiție. Este cert că familia Wesselényi nu numai că le colecționa, dar le și folosea. Miklós Wesselényi senior a fost remarcat de contemporanii săi ca având o cunoaștere aprofundată a operelor anumitor autori romani antici, dar entuziasmul și sprijinul său pentru teatru, precum și faptul că el însuși a scris piese care au fost jucate pe scena în aer liber a grădinii din Jibou, sunt, de asemenea, dovezi ale culturii și erudiției lui. József, primul proprietar al castelului Wesselényi-Degenfeld din Hodod, citea autori latini și traducea poezii din spaniolă în maghiară chiar și în ultimii ani ai vieții sale. Nu este o coincidență faptul că dragostea sa pentru cărți l-a determinat pe tatăl său să-i lase moștenire biblioteca familiei. Elementele din grădină au jucat, de asemenea, un rol simbolic și reprezentativ. Pe lângă faptul că urmau moda vremii, acestea aveau adesea semnificații simbolice și alegorice, cum ar fi statui ale unor figuri mitologice, întruchipări metaforice ale virtuților și calităților pozitive. O piatră de temelie a reprezentării familiei Wesselényi este plasarea frecventă a stemei familiei, în special pe fațadele castelelor sale. Afișarea blazonului familiei și al elementelor de heraldică a fost, de asemenea, o reflectare a privilegiului nobiliar, pe care l-au folosit în mod conștient.

După toate acestea putem spune că teza noastră este oportună și umple un gol semnificativ în literatura de specialitate. Ea prezintă într-un singur volum castelele familiei

Wesselényi și toate straturile care le-au însoțit, atrăgând atenția asupra valorii lor ca patrimoniu construit. Este actuală, deoarece poate oferi o bază și un punct de plecare pentru intervențiile și lucrările de restaurare atât de urgent și necesare pentru multe dintre aceste rezidențe nobiliare.

Bibliografie

Izvoare arhivistice:

Arhivele de Stat al Arhivelor Naționale Maghiare, P 397, I/A. 1.d tétel

Arhivele de Stat al Arhivelor Naționale Maghiare, P 398, No. 81297

Arhivele de Stat al Arhivelor Naționale Maghiare, T 20, No. 182/4

Arhivele de Stat al Arhivelor Naționale Maghiare, T 62, 118/1

Arhivele Naționale ale României, Serviciului Județean Cluj al Arhivelor Naționale, Fond familial Beldi de Uzon

Arhivele Naționale ale României, Serviciului Județean Cluj al Arhivelor Naționale, Fond familial Gyulay

Arhivele Naționale ale României, Serviciului Județean Cluj al Arhivelor Naționale, Fond familial Wesselényi de Hodod

Arhivele Naționale ale României, Serviciului Județean Cluj al Arhivelor Naționale, Fond familial Wesselényi de Jibou

Arhivele Naționale ale României, Serviciului Județean Cluj al Arhivelor Naționale, Fond familial Teleki

Cărți:

A Pallas nagy lexikona. VIII. kötet, Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, 1894.

Aggházy Mária: *A barokk szobrászat Magyarországon.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1959.

B. Nagy Margit: *Reneszánsz és barokk Erdélyben. Művészettörténeti tanulmányok.* Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1970.

B. Nagy Margit: *Stílusok, művek, mesterek. Művészettörténeti tanulmányok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1977.

B. Nagy Margit: *Várak, kastélyok, udvarházak, ahogy a régiek látták (XVII – XVIII. századi erdélyi összeírások és leltárak)*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1973.

Baji Etelka–Csorba László: *Kastélyok és mágnások*. HG & Társa Kiadó, Budapest, 1997.

Balogh István: *Debrecen*. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1958.

Balogh Jolán, Dercsényi Dezső, Garas Klára, Gerevich László: *A magyarországi művészet a honfoglalástól a XIX. századig*. III. javított kiadás, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1964.

Benedek Vasile: *Wesselényi Miklós – promotor al reformismului liberal maghiar din Transilvania (1796–1850)*. Argonaut, Cluj-Napoca, 2018.

Berke Márta: *Erdélyi, kastélyok, kúriák és udvarházak nyílászárói a 17–18. században*, doktori disszertáció, Budapest, 2010.

Berlász Jenő: *Könyvtári kultúránk a 18. században*. (Különlenyomat *Az irodalom és felvilágosodás* című tanulmánykötetből), Akadémiai Nyomda, Budapest, 1974.

Bevilaqua Borsody Béla: *Régi és új magyar takácsmesterségek*. Magyar Közgazdaság Kiadása, Budapest, 1942.

Bicsok Zoltán, Orbán Zsolt: *„Isten segedelmével udvaromat megépítettem...”*. Történelmi családok kastélyai Erdélyben. Gutenberg Kiadó, Csíkszereda, 2012.

Biró József: *A bonchidai Bánffy-kastély*. Erdélyi Tudományos Füzetek. 75. Minerva Nyomda, Kolozsvár, 1935.

Biró József: *A zsibói kastély*. Franklin Társulat Nyomdája, Budapest, 1942.

Biró József: *Erdélyi kastélyok*. Új Idők Irodalmi Intézete (Singer és Wolfner), Budapest, 1943.

Biró József: *Erdély művészete*. Singer és Wolfner Irodalmi Intézet RT. Kiadása, Budapest, 1941.

Bod Péter: *Magyar Athenas*, H. n. 1766.

Bordás Beáta: *A kolozsvári Bánffy-palota*, Polis Kiadó, Kolozsvár, 2019.

Bordás Beáta: *Erdélyi kastélyépítészet a historizmus korában (1840–1914)*. Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 2016.

Bura László: *Tövisháti helynevek. Magyar névtani dolgozatok*. ELTE Magyar Nyelvtudományi Intézet Névutató Munkaközössége, Budapest, 2004.

Adrian von Buttlar–Galavics Géza: *Az angolkert – Magyarországi angolkertek*. Balassi Kiadó, Budapest, 1999.

Cházár László: *Kastélyaink*. Hazánk Könyvkiadó, Ohio, 1989.

Cs. Dobrovits Dorottya: *Építkezés a 18. századi Magyarországon (Az uradalmak építésze)*. Művészettörténeti füzetek, 15. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1983.

Csőre Pál: *Vadaskertek a régi Magyarországon*. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1997.

Dávid Péter: „Itt van a’ legvégső óltára Pallásnak” *Erdélyi tudományos intézmények a XVIII. század végén*, Budapest, 2009, doktori disszertáció.

Deák Farkas: *A Wesselényi család őseiről*. A M. T. Akadémia Könyvkiadó Hivatala, Budapest, 1878.

Deé Nagy Anikó: *Báró hadadi Wesselényi Kata, a hitben élő református nagyasszony*. Kritérium Kiadó, Kolozsvár, 2017.

Főszerk. Deák Zoltán : *Pannon enciklopédia. A magyar építészet története*. Urbis Könyvkiadó, Budapest, 2009.

Dercsényi Balázs, Koppány Tibor, Örsi Károly: *Magyar kastélyok*, Officina, Budapest, 1990.

Engel Pál: *Magyarország világi archontológiája 1301–1457*. I. kötet, História – MTA Történettudományi Intézete, Budapest, 1996.

szerk. Enyedi Sándor: *Wesselényi Miklós színházi levelezése, Színháztörténeti könyvtár*, 14. Magyar Színházi Intézet, Budapest, 1983.

Entz Géza: *A magyar műgyűjtés történetének vázlata 1850-ig*. Hellas Irodalmi és Nyomdai RT, Budapest, 1937.

Éble Gábor–Pettkó Béla: *A nagy-károlyi gróf Károlyi család összes jószágainak birtoklási története*. I–II. Kiadja Károlyi László, Budapest, 1911.

Fatsar Kristóf: *Magyarországi barokk kertművészet*. Helikon Kiadó, Budapest, 2008.

Fekete Albert: *Az erdélyi kertművészet. Maros menti kastélykertek.* Művelődés Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Fekete Albert: *Az erdélyi kertművészet. Szamos menti kastélykertek.* Művelődés Kiadó, Kolozsvár, 2012.

Fekete Albert: *Komponált látványok. Történeti kertek és tájak helyreállítása.* Szent István Egyetem, Tájépítészeti és Településszervezési Kar, Budapest, 2019.

Galavics Géza: *Magyarországi angolkertek.* Balassi Kiadó, Budapest, 1999.

Galavics Géza, Marosi Ernő, Mikó Árpád, Wehli Tünde: *Magyar művészet a kezdetektől 1800-ig,* Corvina Kiadó, Budapest, 2001.

szerk. Galavics Géza és Szabolcsi Hedvig: *Művészet Magyarországon (1780–1830). Katalógus.* MTA Művészettörténeti Kutatócsoport, Budapest, 1980.

Genthon István: *Erdély művészete.* Hungária Nyomda, Budapest, 1935.

Gy. Dávid Gyula: *A bonchidai Bánffy-kastély.* Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 2011.

Gyalay Mihály: *Magyar igazgatástörténeti helységnévlexikon.* II. kötet, Egeler Kft., Budapest, 1997.

szerk. Dr. Gyalui Farkas: *Mezőkövesdi Ujfalvy Sándor emlékiratai.* Erdélyi Múzeum Egyesület kiadása, Kolozsvár, 1941.

Hodor Károly: *Doboka vármegye természeti és polgári esmertetése.* Barra Gábor Könyvkereskedésében, Kolozsvár, 1837.

Horváth Hilda: *Régvolt magyar kastélyok.* Gemini Kiadó, Budapest, 1998.

Igaz Rita: *A barokk Magyarországon.* Corvina, Budapest, 2007.

Imreh István: *Erdélyi hétköznapiak 1750–1850.* Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1979.

Jakó Zsigmond: *Erdélyi okmánytár.* II. kötet, 1301–1339 (MOL kiadványai II.), Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004.

Kardos Samu: *Báró Wesselényi Miklós élete és munkái.* II. kötet, Légrády Testvérek Könyvnyomdája, Budapest, 1905.

Kazinczy Ferenc: *Erdélyi levelek.* Aigner Lajos-Abafi Lajos, Budapest, 1880.

Kádár József: *Szolnok-Doboka vármegye monographiája*. Kiadja Szolnok-Doboka vármegye közönsége, Budapest, 1900.

Kaiser Ottó, Lipp Tamás: *Kastélyok, várak, paloták*. Alexandra Kiadó, Budapest, 2002.

Kecskés Gyula: *Püspökladány újkori története helyneveiben*. Püspökladányi Nagyközségi Tanács, Szolnok, 1974.

Kelemen Lajos: *Báró Bánffy Jánosné Wesselényi Józefa emlékirata 1848-49-i élményeiről*. Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet Részvénytársaság, Kolozsvár, 1931.

Kelemen Lajos: *Művészettörténeti tanulmányok*. I. Kriterion, Bukarest, 1977.

Kelényi György: *Franz Anton Hillebrandt (1719–1797), Művészettörténeti füzetek*. 10, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976.

Kelényi György: *Kastélyok, kúriák, villák. Építészeti hagyományok*. Corvina Könyvkiadó, Budapest, 1974.

Kemény Zsigmond: *Sorsok és vonzások*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1970.

főszerk. Kenyeres Ágnes: *Magyar életrajzi lexikon*. II. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1982.

Kimpián Annamária–Marton Judit: *Kerelőszentpál–Haller-kastély*. Transylvania Trust Alapítvány – Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2002.

Kiss Gábor: *Erdélyi várak, várkastélyok*. 2. Változatlan kiadás, Panoráma Könyvkiadó, Debrecen, 1990.

Koppány Tibor: *Várak, kastélyok Magyarországon a 11–19. században*. Országos Műemlékvédelmi Hivatal, Budapest, 1995.

Kosáry Domokos: *Művelődés a XVIII. századi Magyarországon*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980.

Kő András–Susa Éva (szerk.): *A Kálvin téri kriptá titkai*. Kortárs Kiadó, Budapest, 2014.

Kovács András: *Késő reneszánsz építészet Erdélyben 1541–1720*. Polis Könyvkiadó, Budapest-Kolozsvár, 2003.

Kővári László: *Erdély épített emlékei*. Stein, Kolozsvár, 1866.

Kővári László: *Erdély nevezetesebb családai*. Barráné és Stein Bizománya, Kolozsvár, 1854.

Dr. Lukinich Imre: *A bethleni gróf Bethlen-család története*. Atheneum RT. Kiadása, Budapest, 1927.

Magyar nemzetségi zsebkönyv, I. rész, *Főrangú családok*. Kiadja a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság, Budapest, 1888.

Magyarország földbirtokosai és bérlői, 1899–1900, Pátria Részvénytársaság Nyomdája, Budapest, 1899.

Milea, Andreea Paraschiva: *Grădini istorice în Transilvania*. Teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2011.

Moizer Miklós: *Torony, kupola, kolonnád*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1971.

Olaru Sebastian: *Sălaj. Locuri de poveste, povestea locurilor. Legendary places, legend places*, Caiete Silvane, Zalău, 2015.

szerk. Osvát Kálmán: *Erdélyi lexikon*. Szabadsajtó Könyv- és Lapkiadó, Satu Mare, Nagyvárad, 1928.

Petri Mór: *Szilágy vármegye monographiája*. I–VI. Franklin, Budapest, 1901.

Péchy László: *Visszapillantás elmúlt időkre*. 1964, kézirat a Péchy család tulajdonában.

Elena Popescu: *Pictura germană din Transilvania, secolul al XVI-lea – începutul secolului al XIX-lea*. Muzeul National Brukenthal, Sibiu, 2004.

Rados Jenő: *Magyar építészettörténet*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1961.

Rados Jenő: *Magyar kastélyok*. Második, bővített kiadás, Műemlékek Országos Bizottsága, Budapest, 1939.

Rados Jenő, Zádor Anna: *A klasszicizmus építészete*. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1943.

Rapaics Raymund: *Magyar kertek. A kertművészet Magyarországon*. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1940.

szerk. Rubinek Gyula: *Magyarországi gazdaczímtár*. Országos Magyar Gazdasági Egyesület Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1912.

Sabău, Nicolae: *Der Bildhauer Anton Schuchauer 1719–1789*. Dacia Verlag, Cluj-Napoca, 1979.

Sabău, Nicolae: *Metamorfoze ale barocului transilvan*, vol. I. *Sculptura*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002.

Sabău, Nicolae: *Metamorfoze ale barocului transilvan*, vol. II. *Pictura*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2005.

szerk. Schmidt Gábor: *Növények a kertépítészetben*, Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2003.

szerk. Sisa József: *A magyar művészet a 19. Században. Építészet és iparművészet*. Osiris Kiadó, Budapest, 2013.

Sisa József: *Kastélyépítészet és kastélykultúra Magyarországon. A historizmus kora*. Vince Kiadó, Budapest, 2007.

szerk. Sisa József, Dora Wiebenson: *Magyarország építészetének története*. Vince Kiadó, Budapest, 1998.

Sz. Kürti Katalin: *Kiss Sámuel (1781–1819). A debreceni „rajziskola” első professzora*. Nyomdaipari Szolgáltató KKT nyomdája, Debrecen, 1995.

Szabó Miklós, Szögi László: *Erdélyi peregrinusok*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 1998.

Szerk. Szabó T. Attila: *Erdélyi magyar szótörténeti tár*, I–XIV kötet, Kriterion, Bukarest, 1975–1989.

Dr. Szádeczky Lajos: *A székely határőrség szervezése 1762–1764-ben, okirattárral (1761–1790)*. A Magyar Tud. Akadémia Könyvkiadó Hivatala, Budapest, 1908.

Szilágyi Ferenc: *Idősebb b. Wesselényi Miklós. Élet- és korrajz*. M. Tud. Akadémia Könyvtár-Hivatala, Budapest, 1876.

szerk. Szilágyi Sándor: *Erdélyi országgyűlési emlékek*. 19. 1686–1688, MTA Történelmi Bizottsága, M. Tud. Akadémia Könyvtár-Hivatala, Budapest, 1896.

Teleki Éva: *Tölgy és repkény*. Minerva, Kolozsvár, 1995.

Thewrewk József: *Magyarok születésnapjai*. Schmid Antal betűivel, Pozsony, 1844

Trócsányi Zsolt: *Wesselényi Miklós*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1965.

Trócsányi Zsolt: *Wesselényi Miklós és világa*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1970.

Trócsányi Zsolt: *Wesselényi Miklós hűtlenségi pere*. Helikon Kiadó Budapest, 1986.

Újfalvy Sándor: *Az erdélyi régibb és közelebbi vadászatok*. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 1927.

V. László Zsófia: *Példás asszonyok. Női szerepek változása a protestáns halotti beszédek tükrében (1711–1825)*. Ráció Kiadó, Budapest, 2020.

szerk. Várady Aladár-Berey Géza: *Erdélyi Monográfia*. Gloria nyomda, Szatmárnémeti, 1934.

Varga E. Árpád (szerk.): *Erdély etnikai és felekezeti statisztikája 1850–1992. Helységnévtár. Összesített mutató az I–V. kötetekhez*. Pro-Print Könyvkiadó, Budapest-Csíkszereda, 2002.

Vargyasi id. Daniel Gábor: *A Vargyasi Daniel család eredete és tagjainak rövid életrajza*, Franklin Társulat Nyomdája, Budapest, 1896.

Velladics Márta: *Magyar építészet. Barokk, rokokó és copf*. Kossuth Kiadó, Budapest, 2002.

Voit Pál: *A barokk Magyarországon*. Corvina-Európa Könyvkiadó, Budapest, 1970.

Voit Pál: *Régi magyar otthonok*. Balassi Kiadó, Budapest, 1993.

Studii și articole de reviste

A kert, 1902. 11. 01. 21. szám, 668.

A kert, 1905. 06. 15. 12. szám, 368.

A kert, 1906. 08. 01. 15. szám, 480.

A kert, 1908. 11. 01. 21. szám, 700.

A kert, 1914. 01. 14. 2. szám, 64.

Balla Lóránd: *A nagyszebeni Brukenthal Múzeum és Könyvtár*, in *Magyar Múzeum*, 2003/2, vol. 9, 23–27.

Balogh András: *A fertődi kastély építéstörténetének főbb mozzanatai*, in *Művészettörténeti értesítő*, II. 1-2. 1953, 134–137.

Balogh András: *A „magyar Versália” építője*, in *Műemlékvédelem*, VI. II. 1962, 108–111.

Balogh Jánosné Horváth Terézia: *Egy fővárosi rajztanárnő nyaralójának népi és népies elemei az 1930-as években*, in *Néprajzi értesítő*, 86. 2004, 95–125.

- Balogh Jolán: *Erdély hazatérő műemlékei*, in *Pásztortűz*, 1940, 1. 506–514.
- Balogh Jolán: *Későrenaissance kőfaragó műhelyek*, VI. közlemény, in *Ars Hungarica*, 1979, 7. 2. 175–208.
- Bara Júlia: *Joseph Bittheuser (1757–1828), a Károlyi család uradalmi építésének tevékenysége Szatmár megyében*, in szerk. Orbán János: *Fundálók, pallérok, építészek Erdélyben*, Marosvásárhely-Kolozsvár, 2016, 53–89.
- Bartók István: *A Rimaynak tulajdonított Owenus-fordítások*, in *Irodalomtörténeti Közlemények*, 86, 1982, 5–6. 632–637.
- Bényei Miklós, *Az erdélyi múzeumi gondolat a reformországgyűléseken*, In: *Élet és világ*, Szerk. Lakner Lajos, Debrecen, 2007, 101–110.
- Bielz, Iulius: *Familia pictorilor Neuhauser și începuturile peisagisticii transilvănene*, in *Studii și cercetări de istoria artei, I-II*, 1956, 318–332.
- Biró József: *Két kolozsvári főúri palota*, in szerk. Hekler Antal: *Archeológiai értesítő*, Új folyam, 47. Budapest, 1934, 116–132.
- Biró Vencel: *Veress Mátyás*, in *Művészettörténeti értesítő*, 1960, 9. 2. 118–122.
- Bustya Endre: *Adatok Ady Endre első iskolai éveéhez*, in *Nyelv- és irodalomtudományi közlemények*, XV. 1971, 271–292.
- Csetri Elek: *Reform és gazdaság. Wesselényi Miklós gazdasági eszméi és zsibói uradalmának modernizálása*, in *Erdélyi Múzeum*, 58. 1996, 3–4. 201–218.
- Deák Farkas: *Újabb adatok a Wesselényi-család történetéhez*, in *Századok*, Budapest, 1878, 852–854.
- Ellenzék*, 28. 137. 1907. június 18., 3.
- Emödi Tamás: *Partiumi kastélysorsok*, in *Korunk*, 2013, 24. 6. 20–27.
- Emödi Tamás: *Szilágysági kastélyok és udvarházak*, in *Művelődés*, 1997, 7–8. 31–35.
- Enyedi Sándor: *A kolozsvári magyar színészet hőskora (1792–1821)*, 126. in *Magyar Könyvszemle*, 1992, 108. 1-4. 122–138.

Egyed Ákos: *Zsibó az 1820-as úrbéri összeírás tükrében*, in Molnár János (szerk): *Torony Erdély kapujában – Tanulmányok Zsibó életéből*, Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2014, 50–63.

Erdőközi Zoltán: *A hadadi Wesselényi kastély építésének rövid története*, in *Művelődés*, 1992, 41. 3. 29–30.

Fatsar Kristóf: *Franz Rosenstingl kerttervezői tevékenysége Károlyi Antal szolgálatában*, in *Ars Hungarica*, 1999, 27. 2. 293–308.

Fehér Katalin: *A felvilágosodás pedagógiai eszméi Erdélyben a XVIII-XIX. század fordulóján*, in *Magyar pedagógia* 93, 1993, 3-4. 149–160.

Fekete Albert: *Erdélyi nemesi rezidencia-kertek I*, in *4D Tájépítészeti és tájkertészeti folyóirat*, 2006, I. 3–9.

Fekete Albert: *Erdélyi kastélykertek tájformáló hatása*, in *Műemléki beszélgetések. Tanulmányok a sokszínű örökségvédelemről*, Herman Ottó Tudományos Egyesület, Miskolc, 2009, 53–64.

Fekete Albert, Jámbor Imre: *Nemesi szellemiség és tájkultúra a XVII – XIX. századi Erdélyben*, in *Transsylvania Nostra*, 2014, 4. 49–58.

Fekete Albert, Sárospataki Máté: *Erdélyi kastélyparkok szobordíszai*, in: *Transsylvania Nostra*, 2015/1, 11–19.

Fekete J. Csaba: *A főúri lakóhelyek társasági és gyűjteményes tereinek funkcionális elrendezése a 18 – 19. században*, in *Építés-Építészettudomány*, 47. 3–4. 2019, 219–288.

Fekete J. Csaba: *A magyarországi barokk kastélyok reprezentatív térrendszerének megújítása 1750–1840 között*, in *Építés-Építészettudomány*, 34. 1-2. 2006, 57–85.

Felházy Károly: *A drágyi várkastély*, in *Hazánk s a külföld*, 1868, 4. 21. 326–327.

Fülemile Ágnes: *Magyar vonatkozású viseletábrázolások a 18. századi sokszorosított grafikában*, in *Népi kultúra – népi társadalom*. A Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutatóintézetének Évkönyve, XVII. Budapest, 1993, 139–164.

Gál István: *Iffy. Wesselényi Miklós*, in. (szerk.) Bárdi Nándor: *Erdélyi csillagok*, 1998, 209–248.

Gyalui Farkas: *Letűnt világ. Újfalvy Sándor életregénye*, in *Keleti Újság*, XXII. 279. 1939. december 3., 9.

Gróf Degenfeld Sándor: *A Dugenfeld család kalandos útja Svájcból Magyarországra*, In: Korunk, 2002, 20–36.

Hamvai Sándor: *A Wesselényiek*, in *Magyar Polgár*, XXV. 278. 1902. XII. 3., 1–3.

Hágó Attila Nándor: *Adatok a nagykarolyi Szent Flórián-szobor történetéhez*, in Fogarassy Zoltán – Mészáros Kálmán – Török Péter (szerk.): „Az ifjak tanítása oly nagyon jó.” Tanulmányok Kovács Ágnes tiszteletére, Debrecen, 2021, 211–229.

Hegyaljai Kiss Géza: *Régi erdélyi nagyasszonyok. Cserei Ilona, Wesselényi Miklósne (1754–1830)*, in *Magyar Lányok*, 1942, 48. 43. 1942. 07. 25, 523.

Hegyesi Vilmos: *Id. Wesselényi Miklós*, in *Erdélyi Lapok*, 1909. 11. 01, 20. 18–20.

Hints Miklós: *Adalékok a Mezősegi Melles-völgy építészeti emlékeihez*, in *Műemlékvédelem*, 1992, 36. 3. 171–183.

Hints Miklós: *Műemlékek nyomában a Melles mentén*, in *Művelődés*, 1992, 41. 8. 83–86.

Horáczek István: *Vadászatok a Szilágysában*, in *Zalamegye*, 1888, VII. 11. 1–2.

Horváth Iringó: *Báró Wesselényi Kata úrasztali adományairól*, in *Művelődés*, LIX. 2006. március, 3. 14–18.

Id. Báró Wesselényi Miklós és Cserei Heléna, in *Vasárnapi Újság*, 1865. 01. 01. 1. 1.

Jakab Elek: *Nagy-ernyei Kelemen Benő élete*, in *Keresztény magvető*, XXII. Május-június, 1887, 3. füzet, 145–187.

Deák Farkas: *A Wesselényi család címeréről*, in *Archeológiai értesítő*, 1876, 10. kötet, 1. Füzet, 20–23.

K. I.: *Hímzés egy menyasszonyágyról*, in *Műgyűjtő*, 1975, VII. II. 56–57.

K. Sebestyén József: *A Wesselényiek címere*, in *Erdélyi Lapok*, 1909. 11. 01, 20. 516–517.

Katona Csaba: *Debrecen polgárjogot nyert cseh- és morvaországi betelepülők*, in *Prágai tükrök*, 2004, 12. 1. 44–51.

Kárpáti Attila István: „Akit szeret, szíve szerint szereti”. Id. Teleki László Cserei Helénának írt nevelési tanácsai, in *Fons (Forráskutatás és Történeti Segédtudomány)*, XXIII. 2016. 3. 305–336.

Kárpáti Attila István: *Wesselényi és az árvízi hajós*, in *Fons*, 22. 3. 2015, 343–361.

Kárpáti Attila István: *Wesselényi Miklós kisdédóvó-alapításai*, in *Aetas*, 35. 2020, 1. 5–17.

Kemény Zsigmond: *A két Wesselényi Miklós*, in *Sorsok és vonzások. Portrék*. Budapest, 1970, 1–148.

Kelemen Miklós: *Unitárius elődeinkről. Kelemen Benjámint (1792–1885)*, in *Unitárius élet*, 1995, 49. 6. 6–7.

Keleti Újság, 1932, XV. 68. március 23., 5.

Kelényi György: *A budai királyi palota építésének története a XVIII. században*, in *Tanulmányok Budapest múltjából*, XXIX, Budapest, 2001, 217–240.

Kelényi György: *A magyarországi barokk és kora-klasszicista kastélyépítészet áttekintése*, in *Horvátország/Magyarország/Európa. Magyar horvát művészettörténeti szimpozion*, Zagreb, 2000, 446–453.

Kelényi György: *Érett és késő barokk*, in szerk. Sisa József és Dora Wiebenson: *Magyarország építészetének története*, Vince Kiadó, Budapest, 1998, 109–121, 123–169.

Kelényi György: *Közhely és eredetiség. Élet a barokk kastélyban*, in *Az Egri Nyári Egyetem előadásai*, 1991. augusztus 9–17., 51–55.

Keöpeczi Sebestyén József: *A Becse-Gergely nemzetség az Apafi, és a Bethleni gróf Bethlen család címere*, in szerk. Dr. György Lajos: *Erdélyi tudományos füzetek*, 1928, 13. 69–83.

Komiszár Dénes: *1945 előtti festmények és szobrok a megyeházán*, in *Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle*, 2006, 41. 1. 39–65.

Koppány Tibor: *Kastélyépítészet Magyarországon*, in Dercsényi Balázs, Kaiser Ottó, Koppány Tibor: *Magyar kastélyok*, Officina '96 Kiadó, Budapest, 2003, 9–40.

Koroknay Gyula: *A nagykállói megyeháza*, in *Szabolcs-Szatmári Szemle*, 1968, III. 1. 50–64.

Koroknay Gyula: *Francisco Wrabetz képsorozata Nyíregyházán*, in *A nyíregyházi Jósza András Múzeum Évkönyve*, VI–VII, 1963–1964, Budapest, 1965, 69–73.

Kovács András: *A dévai Magna Curia építéstörténetéhez*, in szerk. Nagy Róbert, Rüs-Fogarasi Enikő: *Ablakok a múltra*, Kolozsvár, 2012. 52–81.

Kovács András: *Magna Curia din Deva. Contribuții la istoria construcțiilor*, in *Ars Transsilvaniae*, III. Cluj-Napoca, 1993, 153–174.

Kovács Miklós: *Száz éves a „Zilahi ev. ref. Wesselényi-kollégium” elnevezés*, in *Szilágyság*, 2003, 13. 16. 6. 11.

Kovács Zsolt: *A kolozsvári Mária-oszlop. Egy közép-európai emléktípus a 18. századi Erdélyben*, in *Ablakok a múltra*, Kolozsvár, 2012, 136–159.

Kovács Zsolt: *A komlódi Wesselényi-kastély. Adalékok az erdélyi barokk építészet és szobrászat történetéhez*, in *Várak, erődök, kastélyok az erdélyi régiségben*, Kolozsvár, 2020, 75–100.

Kovács Zsolt: *Castelul Wesselényi-Degenfeld din Hodod. Date istorice*, é. n. kézirat

Kővári László: *Erdély nevezetesebb asszonyai*, II. in Greguss Ágost–Hunfalvy János (szerk.): *Család könyve. Hasznos ismeretek és mulattató olvasmányok*, Pest, 1856, 137–139.

Lázár Miklós: *P. Horváth Boldizsár naplója*, in: *Keresztény Magvető*, 21. 1886, 2. füzet, 96., 89–98.

Losonczy Nagy Ilona: *Báró Wesselényi Miklósné Cserei Ilona, Az 1938. évi tavaszi ifjúsági konferenciára írta Losonczy Nagy Ilona*, Kiadja Piatra Craiului Református Egyházkerület Iratterjesztési Osztálya, 2.

Magyari András: *Bevezetés*, in: Wesselényi István: *Sanyarú világ*, Bukarest, 1983, 5–54.

Merényi Metzger Gábor: *A zsibói Wesselényi-kripta egykori lakói*, in *Művelődés*, LXIX. évfolyam, 2016 szeptember, 11–13.

Merényi-Metzger Gábor: *Wesselényi Miklós életének anyakönyvi forrásai*, 125. In *EME Füzetek*, 2011, 124–130.

Milea, Andreea Paraschiva: *Parcul castelului Béldi din Jibou, județul Sălaj*, in *Transsylvania Nostra*, 2014/4, 39–48.

Milea, Andreea: *Parcul castelului Wesselényi din Jibou, județul Sălaj*, in *Transsylvania Nostra*, 2015/1, 33–47.

Mureșan, Valentin: *Cercetări de istoria artei în colecția de pictură germană și austriacă a pinacotecii Brukenthal*, in *Acta Terrea Fogarasiensis*, II, 2013, 323–344.

Nagy Béla: *A kolozsvári Taufferek családi krónikája*, in *Művelődés*, 2022, 75. 9. 14–21.

Nagy Margit: *Unele aspecte din istoricul construirii palatului Bánffy din Cluj*, in *Studii și cercetări de istoria artei (SCIA)*, VI. 2, 1959, 105–120.

Orbán János: *A marosvásárhelyi barokk mesterkör kutatásának újabb eredményei*, in *Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiségtárából*, III–V. Kolozsvár, 2011, 191–210.

Orbán János: *Béctől Székelyudvarhelyig. Támpontok Ugrai László munkásságának valós értékeléséhez*, in Orbán János (szerk.): *Fundálók, pallérok, építészek Erdélyben*, Kolozsvár-Marosvásárhely, 2016, 91–157.

Orbán János: *A sáromberki Teleki-kastély*, in szerk. Feld István és Somorjay Selysette: *Kastélyok évszázadai, évszázadok kastélyai. Tanulmányok a 80 éves Koppány Tibor tiszteletére*, Budapest, 2008, 186–207.

Pap Károly: *Báró Wesselényi Miklós levelezése íróbarátaival*, in *Irodalomtörténeti közlemények*, 1905, 15. 1. 239–250.

Pálmán Béla: *A Wesselényi család nógrádi gyökerei*, in: Hegyi Géza, W. Kovács András (szerk.): *A Szilágyság és a Wesselényi család (XVI–XVII. század)*, Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár, 2012, 255–262.

Péter Miklós: *A Wesselényiek*, in: Molnár János (szerk.): *Torony Erdély kapujában*, Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2014, 64–83.

Elena Popescu: *Două potrete inedite realizate de Johann Martin Stock, existente într-o colecție particulară*, in *Studii și comunicări*, VI. 1997, Arad, 200–206.

Priszlinger Zoltán: *Egy betegség hétköznapijai. Wesselényi Miklós szembaja és vaksága naplóbejegyzései tükrében*, in *Történelmi szemle*, 60. 2018, 35–68.

Priszlinger Zoltán: *Kortársi szövegek és olvasatok ifj. Wesselényi Miklós testéről*, in *Századok*, 2019, 3. 585–608.

Rácz Norbert Zsolt: *Adalékok a kolozsvári lengyel unitáriusok történetéhez. A lengyel imaház és paplak története a dokumentumok tükrében*, in *Keresztény magvető*, 2016, 3. 312–325.

- Sas Ágnes: *Főúri zenei intézmények, arisztokrata mecénások a 18. századi Magyarországon*, in *Zenatudományi dolgozatok 2000–2001*, Budapest, 2002, 171–234.
- Simonyi Alfonz: *A hortobágyi „Nagyhid” építésének és felújításának története*, in *Közlekedéstudományi szemle*, 1994, 44. 5. 181–193.
- Sípos László: *Hadad*, in szerk. Szabó Zsolt: *Szilágysági magyarok*, Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2021, 370–372.
- Szabadics Anita: *Szabadkőműves szimbolika Európa tájképi kertjeiben*, in *4D tájépítészeti és kertművészeti folyóirat*, 3, Szent István Egyetem, 2006, 51–63.
- Szabó Ágnes: *Az idillikus költői prózanyelv újrapozicionálása Kazinczynál*, in *Tiszatáj*, 2009, 63. 11. 64–83.
- Szabó T. Attila: *A Wesselényi-levéltár és XVI. századi magyar iratai*, in *Levéltári Közlemények*, 16. Budapest, 1938, 205–235.
- Szabó T. Attila: *Erdélyi történeti kertek egy biológus szemével*, in szerk. Galavics Géza: *Történeti kertek. Kertművészet és műemlékvédelem*, MTA Művészettörténeti Kutatócsoport, Budapest, 2000, 69–85.
- Szabó Csaba–Deák Zoltán–Sarközi Hajnal: *Zsibó évszámokban*, in Molnár János (szerk.): *Torony Erdély kapujában – Tanulmányok Zsibó életéből*, Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2014, 19–29.
- Székely Pál: *Hadad helynevei*, in *Nyelv- és irodalomtudományi közlemények*, 1994, 38. 2. 184–188.
- Szilágyi Ferenc: *Ifjabb Wesselényi Miklós. Élet- és korrajz*, 1875, in *Értekezések a Történeti Tudományok köréből*, V. kötet (1875–1876), 39–56.
- Szilágyi Márton: *Egy rangon aluli házasság társadalmi környezete. Wesselényi Miklós házasságának egykorú megítélése*, in *Századok*, 2019, 541–562.
- Tibori Szabó Zoltán: *Wesselényiek és Telekiek Zsibón*, in szerk. Molnár János: *Torony Erdély kapujában*, Második bővített kiadás, Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2014, 172–203.
- Tóth Áron: *Dicsőség és presztízs. Az edelényi kastély ikonográfiája*, in *Ars Hungarica*, 39. Supplementum, 2013, 59–66.

Török Zsuzsa: *A bárónő naplót vezet. Kéziratosság és családtörténet Bánffy Jánosné Wesselényi Jozefa hagyatékában*, in *Irodalomtörténeti közlemények*, 2020, 233–249.

V. László Zsófia: *Dániel Polixéna, a „Magyar Minerva”*. Egy 18. Századi nemesasszony élete és példája a halotti beszédek tükrében, in *Sic itur ad astra*, 19. 2008, 58. 149–175.

Váli István Csaba: *A kandallófűtés vázlatos története*, in *Műemlékvédelmi Szemle*, 1998, 1. 177–202.

Vámszer Géza: *A csíkrákosi Cserei kúria falképmaradványai*, in *Művészettörténeti értesítő*, IX. 1960, I. 23–29.

Varga Gyula: *Népi építészet Hajdú-Biharban*, in *Élet és tudomány*, 1980, 35. 9. 270–273.

Varga Imre: *Egy periodikus emlékirás a Rákóczi-szabadságharc idejéből (Wesselényi István naplója 1704-1708)*, in *A Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának közleményei*, Budapest, 1952, 243–265.

Veress Dániel: *„A jónak magvát mindenként hinteni kell” – Életrajzvázlat Wesselényi Miklósról*, in. Molnár János (szerk.): *Torony Erdély kapujában*, Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2014, 84–130.

Voigt Vilmos: *Legrégibb adataink a magyarországi cigányfolkórról – és ezek problémái*, in szerk. Barna Gábor: *Cigány néprajzi tanulmányok. Cigány népi kultúra a Kárpát-medencében a 18–19. században*, Salgótarján, 1993, 60–72.

Voit Pál: *Luganói építész az egri régióban*, in *Műemlékvédelem*, 30. 1. 1986, 8–14.

Zádor Anna: *Az angolkert Magyarországon*, in *Építés-Építészettudomány*, V., 1973, 3–53.

Zádor Anna: *Az angolkert Magyarországon*, in szerk. Géczi János: *Régi magyar kertek*, Budapest, 2022, 471–493.

Zsigmond Attila: *A zsibói Wesselényi-kastély*, in Molnár János (szerk.): *Torony Erdély kapujában – Tanulmányok Zsibó életéből*, Kolozsvár, 2014, 152–171.

Siteuri web:

<https://www.arche.ro/en/monument/170/Avrig-Brukenthal> , accesat în data de: 2024. 10. 03.

<https://artportal.hu/lexikon-muvesz/stock-johann-martin/>, accesat în data de: 2020. 02. 17.

Bielz, Iulius: Die Wiener Malerfamilie Neuhasuer in Siebenbürgen, <https://www.vr-elibrary.de/doi/abs/10.7788/wjk-1960-jg04?journalCode=wku>, accesat în data de: 2024. 06. 24.

Biró József: *Erdélyi kastélyok*. 1943, esszé
<http://mek.niif.hu/04900/04920/html/mhodonerdely0058.html>, accesat în data de: 2024. 02. 13.

https://www.bistriteanul.ro/video-foto-castelul-de-vanatoare-wesselenyi-din-chiochis-isi-cauta-stapanul-care-sa-i-redea-stralucirea-de-odinioara/#google_vignette, accesat în data de: 2019. 11. 07.

Bod Péter: Magyar Athenas
https://mek.oszk.hu/01800/01811/html/pages/OSZK_M46282_BP_Magyar_Athenas0088.htm, accesat în data de: 2024. 01. 08.

Bordás Beáta: *Barlangsír és egykori Bethlen-kastély együttese*, Kerlés,
<https://lexikon.adatbank.ro/mobil/muemlek.php?id=374>, accesat în data de: 2024. 02. 17.

<https://collections.imm.hu/gyujtemeny/kepeslap-a-zsiboi-wesselenyi-kastely-voros-szalonja/28050?order=creation&npn=1>, accesat în data de: 2024. 08. 04.

Dr. Bíró Imre: *Wesselényi Miklós szembaja és megvakulása*, in. *Orvosi hetilap*, 113. évfolyam, 37. szám, 1972. 09. 10.,
<https://www.ponticulus.hu/rovatok/hidverok/wesse3.html#gsc.tab=0>, accesat în data de: 2021. 02. 13.

Enyedi Sándor: *A kolozsvári magyar színészet hőskora*, 126.
https://epa.oszk.hu/00000/00021/00349/pdf/MKSZ_EPA00021_1992_108_02_122-138.pdf, accesat în data de: 2019. 05. 24.

Expoziția "Arta germană din Transilvania în colecția Muzeului de Artă Brașov", Brașov, 2011, <https://www.muzeulartabv.ro/Catalog%20AGT%20WEB.pdf>, accesat în data de: 2024. 08. 02.

<https://families.hu/amazonok-kiralsaga-vagy-tudomanyok-muhelye-noneveles-es-noi-irodalmi-kor-egy-18-szazad-erdelyi-fouri-familiaban/>, accesat în data de: 2020. 03. 02.

Fekete Albert, Sárospataki Máté: *Baroque gardens in Transylvania. A historic overview*, in Land, MDPI, 2022. június, <https://www.mdpi.com/2073-445X/11/6/949>, accesat în data de: 2024. 01. 17.

Fenyő Ervin: *Wesselényi (II.) Miklós, hadadi, id. br.*, http://mamul.btk.mta.hu/MAMUL_SZERK/mamul_view.php?editid1=2470, accesat în data de: 2024. 01. 12.

Ferenczi Miklós: *Hadadi báró Wesselényi István élete és naplója*, in *Turul*, 1910, 4. szám, <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Turul-turul-1883-1950-1/1910-123DA/1910-4-128D9/szakirodlom-12A70/ferenczi-miklos-hadadi-br-wesselenyi-istvan-elete-es-naploja-12A71/>, accesat în data de: 2019. 07. 07.

<https://gallery.hungaricana.hu/hu/SzerencsKepeslap/1369674/>, accesat în data de: 2024. 08. 04.

<https://hajduszoboszlo.kornyeke.hu/szent-laszlo-romai-katolikus-templom-Hajduszoboszlo-6138>, accesat în data de: 2024. 01. 20.

főszerk. Halmos Ferenc: *Pannon enciklopédia. A magyarság kézikönyve. Képzőművészet. Várak és kastélyok*, Budapest, 1993, <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/pannon-pannon-enciklopedia-1/a-magyarsag-kezikonyve-2/kepzuveszet-124C/varak-es-kastelyok-1320/>, accesat în data de: 2024. 01. 15.

[https://hereditatum.ro/muemlekek/adatok.html?muemlek=4289#prettyPhoto\[gallery\]/0/](https://hereditatum.ro/muemlekek/adatok.html?muemlek=4289#prettyPhoto[gallery]/0/), accesat în data de: 2024. 09. 28.

Jávor Anna, festészet a 17–18. században címszó, http://mamul.btk.mta.hu/MAMUL_SZERK/mamul_view.php?editid1=5789, accesat în data de: 2022. 05. 03.

Julean, Ionut: *Coplean – destinul unei familii, destinul unui castel*, in *Logia 13_studii*, https://www.academia.edu/24334157/Coplean_destinul_unui_familii_destinul_unui_castel_o_istorie_radiografiat%C4%83, accesat în data de: 2021. 06. 19.

Kelényi György, Farbak Péter, Széphelyi F. György: *A reneszánsz és barokk építészete Magyarországon*, https://mmi.elte.hu/szabadbolcseszet/mmi.elte.hu/szabadbolcseszet/index5498.html?option=com_tananyag&task=showElements&id_tananyag=40, accesat în data de: 2024. 01. 05.

<https://maszol.ro/kultura/106612-uj-festmenyek-es-egy-19-szazadi-kristalycsillar-a-maros-megyei-muzeumban>, accesat în data de: 2023. 11. 04.

<https://maszol.ro/belfold/Bepereli-az-orokost-a-Szilagy-Megyei-Tanacs-a-Wesselenyi-kastely-eladasa-miatt>, accesat în data de: 2022. 05. 09.

<https://maszol.ro/belfold/Ervenytelenitette-a-birosag-a-zsiboi-Wesselenyi-kastely-eladasat>, accesat în data de: 2024. 02. 17.

Merényi-Metzger Gábor: *A zsibói kriptá és egykori lakói* URL: <https://muvelodes.net/enciklopedia/a-zsiboi-wesselenyi-kripta-egykori-lakoi>, accesat în data de: 2018. 08. 17.

<https://monumenteuitate.org/ro/monument/214/Hodod-Wesselenyi#prettyPhoto>, accesat în data de: 2022. 03. 11.

Nagy Iván: *Magyarország családai címerekkel és nemzékrendi táblákkal*, URL: <http://mek.pszk.hu/09300/09379/> accesat în data de: 2020. 08. 23.

Priszlinger Zoltán: *A parasztlányoktól a grófnéig: Wesselényi Miklós pajzán kalandjai*, <https://mult-kor.hu/cikk.php?id=15719&print=1>, accesat în data de: 2024. 02. 01.

Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái*, <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-irok-elete-es-munkai-szinnyei-jozsef-7891B/w-B507B/?page=3>, accesat în data de: 2024. 01. 28.

Stirling János, kertművész szócikk, http://mamul.btk.mta.hu/MAMUL_SZERK/mamul_view.php?editid1=5405, accesat în data de: 2021. 03. 19.

Vende Aladár: *Nagymajtény*, in Borovszky Samu: *Magyarország vármegyéi és városai. Szatmár vármegye*, <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Borovszky-borovszky-samu-magyarorszag-varmegyei-es-varosai-1/szatmar-varmegye-17E72/szatmar-varmegye-kozsegei-vende-aladar-17FE9/nagymajteny-181B0/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0tPTllfQm9yb3Zzemt5XzEiXX0sICJxdWVyeSI6ICJuYWd5bWFqdFxlMDBlOW55In0>, accesat în data de: 2024. 08. 02.

